

Tegel

Nr 1 1987

Stråbruken ger dig unika möjligheter att välja tegel och murbruk

STRÅBRUKEN
Byggprodukter

STRÅBRUKEN AB, Division Byggprodukter, Box 4505, 191 04 SOLLENTUNA. Tel. 08-92 00 30

Försäljningskontor:

STOCKHOLM
Tel. 08-92 00 30

SALA
Tel. 0224-175 00

LINKÖPING
Tel. 013-11 48 00

GÖTEBORG
Tel. 031-50 07 70

LUND/BJÄRRED
Tel. 046-474 00

Tidskriften Tegel

Box 12 640 24 Sköldinge
0157-505 50

Produktion:

Nils Plöjel

Foto:

Nils Plöjel

Ansv. utg.:

Hans Gardehall

Tryck:

Schmidts, Helsingborg

Tegel

Tidskrift för
Sveriges Tegelindustriförening
Nr 1 1987 Årg 77 ISSN 0040-2117

Om källan uppges är eftertryck tillåtet.

Innehåll:

Billegården i Lund	4
Lantbruksskola, Tvååker	8
Tegelteknik	11
Murarglädje	15
Ralph Erskine	16
Barkestorpsskolan i Smedby	18
Internationell utblick, Holland	20
Slaget tegel	22

Omslaget:

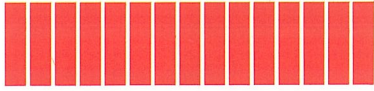

Billegården i Lund med
fasader murade i Kaniks Korall

TEGELBRUK

anslutna till Sveriges
Tegelindustriförbund

PRODUKTER

FÖRSÄLJNING

	Officiell tillverknings- kontroll	Gult tegel	Rött tegel	Brunt tegel	Mark tegel	Mur tegel	
BARA AB Bara Tegelbruk 230 40 Bara 040-44 71 84, 44 71 85							Sydtegel AB Fersens väg 16 211 42 Malmö 040-787 70
HAGA Haga Tegelbruk 199 91 Enköping 0171-214 76							Stråbruken AB Box 4505 191 04 Sollentuna 08-92 00 30
KANIK AB Kaniks Tegelfabrik 237 00 Bjärred 046-474 00							Stråbruken AB Box 4505 191 04 Sollentuna 08-92 00 30
MINNESBERG Minnesbergs Tegelbruks AB 233 00 Svedala 040-48 52 40, 48 52 50							Sydtegel AB Fersens väg 16 211 42 Malmö 040-787 70
SKÖLDINGE Sköldinge Byggelement AB Box 9, 640 24 Sköldinge 0157-503 70							Sköldinges armerade tegelement säljs direkt från Sköldinge
SLOTTSMÖLLAN Slottsmöllans Tegelbruk Box 128, 301 03 Halmstad 035-11 80 54							Sydtegel AB Fersens väg 16 211 42 Malmö 040-787 70
VITTINGE Vittinge Tegelbruks AB 740 41 Morgongåva 0224-612 80							Vittinges taktegel säljs direkt från Vittinge
ÖSTRA GREVIE Östra Grevie Tegelbruk AB 235 00 Vellinge 040-48 70 06, 48 73 72							Sydtegel AB Fersens väg 16 211 42 Malmö 040-787 70

Billegården i Lund

Billegården har fått namn efter släkten Bille, som under 1500-talet ägde en gård i kvarteret. Det var vanligt att adeln höll sig med s.k. "Sögningegårdar" i Lund.

Under medeltiden låg Sankt Peters lilla kyrka och dess begravningsplats i kvarterets sydöstra hörn. På 1600-talets senare hälft fanns en "beridarebana" – d.v.s. en ridskola med stallbyggnad och bostadshus.

Drygt 100 år senare var kvarteret indelat i 10 tomter, de flesta tillhörande borgare i staden. Vid upprättande av den nya stadsplanen fanns inget av denna bebyggelse bevarad. Kvarterets miljö präglades av gatuhusen, huvudsakligen från 1800-talet, med ett litet inslag av 1900-talsbebyggelse. I kvarterets inre fanns envånings enkla verkstadsbyggnader, bilverkstäder, garage och lager m.m.

Kvarteret Billegården är ett av de största kvarteren i stadskärnan och omfattar c:a 2,7 har. Marken inom kvarteret ligger i svag sluttning mot söder. Totala nivåskillnaden är 3,5 meter.

Den för bebyggelse aktuella delen av kvarteret var c:a 10.000 kvm. Kvarterets

exploatering skulle enl. "förslag till stadsplan 1981", efter utbyggnad bli c:a 1,0.

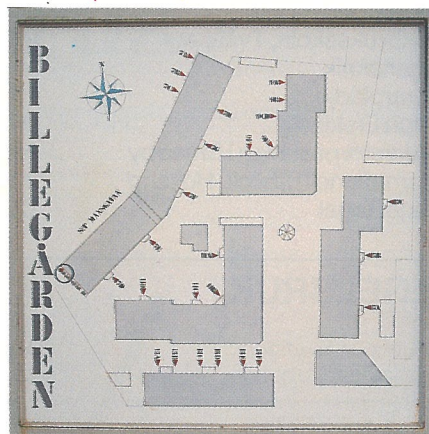
Arbetet med planförslaget kunde påbörjas sedan de olika fastighetsägarna enats om priset, efter nära 10-års diskussioner. Planarbetet liksom projekteringen av de enskilda husen har skett som totalentreprenad för ABV och med HSB, Mellersta Skåne som beställare.

I beskrivning till stadsplanen nov 1981 citeras: "Ur beskrivningssynpunkt har Lunds stadskärna ansetts som ett område av riksintresse i den fysiska planeringen. Byggnadsnämnden har också särskilt beslutat att Lunds stadskärna skall betraktas som ett bebyggelseområde, utförande en så värdefull miljö, att särskild hänsyn skall tas till områdets egenart . . ."

Avsikten och innebörden med ovan citerade BN-skrivelse är bl.a. att värna om värdefulla miljöer, samt att inom dessa även urskilja sådan bebyggelse som är väsentlig för miljön eller av specifikt kulturhistoriskt värde och att krav måste ställas på den tillkommande bebyggelsens anpassning till befintliga förhållanden så att denna medverkar till

en god miljö.

Nybebyggelsen omfattar huvudsakligen kvarterets inre. Endast tre äldre gatufastigheter var i så dåligt skick att de måste rivas. Flertalet gatuhus är uppförda under senare delen av 1800-

talet, med verksamheter och butiker i bottenvåningen. Det förhärskande fasadmaterialet är tegel och puts.

Eftersom tegel av tradition fanns i kvarteret; – rött maskintegel, gulbrunt beklädnadstegel, gult tegel och gulrött flamtegel var det självklart att välja tegel som fasadmateriäl. Mot S:t Måns-gatan har fasaderna delats så att vissa partier "säckskurats" i en röd och en

Fasadstudie - Billegården

H. Rendell

gul kulört. De delar av gatufasaden som murats har olika förband och olika fogfärg för att åstadkomma den gamla gatans småskalighet och variation.

I kvarterets inre har två av byggnaderna grupperats så att de i vinkel

omsluter var sin entrégård. Byggnadshöjden varierar mellan 1 och 4 våningar. Kvarteret begränsas i söder av en 2-vånings radhuslänga med insynsskyddade uteplatser i söder. All parkering sker i garage under mark. Alla lägen-

heterna i bottenvåningen har tillgång till en uteplats. Övriga lägenheter har mycket rymliga balkonger.

För att ge byggnaderna ett lätt intryck har fasaderna utförts i ett ljust rött tegel från Kanik. Takfoten har genomgående

Billegården Lund

utformats som en profilerad vitputsad gesims. Många inslag av blindingar förekommer, speciellt på gavlarna. På så gott som samtliga byggnader har översta våningen murats med hålkäls-tegel, där hålkälen omväxlande fyllets alt. lämnats öppen. Man upplever genom denna uppdelning att hushöjden sänks.

De många olika murningstekniker som använts ställde stora krav på murarnas skicklighet. Det är därför glädjande att det finns så många skickliga och intresserade murare, som verkligen behärskar sitt hantverk. Kanske har vi här i Skåne det bättre ställt på den punkten.

Tegeltraditionen finns i rikt mått här nere.

I "Skånes Hembygdsförbund Årsbok 1984" finns omtalat att under 1850-1985 fanns 278 olika "lokaler" där tegel framställdes. Idag 1987 finns endast fem bruk kvar –! Förhoppningsvis har högt uppdriven automatisering och utvecklingen mot en modern industri medfört att tegelbruken även i fortsättningen kan stå emot den mördande konkurrensen från andra byggnadsmaterial.

Vid gladiatorspel o.dyl. i det antika Rom skulle man i vissa situationer applådera med flata händer vid andra med kupade. Det kallades antingen "testa" eller "imbrix" på latin, vilket lustigt nog är orden för murtegel och taktegel – så nog är tegel värt en applåd.

Hans Rendahl

Billegården, Lund

Arkitekt: Lundquist & Rendahl,
Lund
Byggherre: HSB, Malmö
Entreprenör: ABV
Konstruktör: HSB, Malmö
Byggår: 1985-86
Tegel: Kanik Korall

Lantbrukssk

Omklädning

Munkagårdsskolan, som lantbruksskolan i Tvååker kallas, uppfördes under 1985 och -86 och har Landstinget i Halland, som huvudman.

Det är totalt en investering på 90 miljoner kronor, som satsats på de två etapper, som skolan är uppförd i.

På skolan får eleverna lära sig hur en effektiv drift av ett lantbruk idag bör ske. Man har speciella avdelningar för jordbruk och för maskinsidan samt för trädgårds- och djurskötsel.

Samtliga byggnader, inklusive kök, matsalar och samlingslokaler, upptar en yta på cirka 14.000 m².

Konstruktionen utgörs generellt av regelväggar med fasadtegel, som utvändigt fasadmateriel men samtidigt finns det mycket tegel invändigt också. Så har till exempel entréer, korridorer och omklädningsrum innerväggar av fogat fasadtegel.

På frågan varför man valt tegel som huvudsakligt material, blir det spontana svaret: "Det är vackert!" Men samtidigt framhålls, både från projekterings- och förvaltarhåll, att det givetvis också är en fråga om ekonomi. "Det finns ju något, som heter framtida underhåll också men den biten kan vi ju glömma när det

gäller tegelväggarna."

Rent generellt, framhåller Landstinget, uppför vi gärna våra olika institutioner i tegel av just det här skälet. "Vi spar, genom åren, stora pengar på underhållsfriheten hos teglet."

Sköldinge Byggelement har levererat prefabricerade, spännarmerade tegelbalkar till bygget. Även till flertalet övriga objekt visade i tidningen har Sköldinge levererat tegelbalkar.

kola

Tvååker

Lantbruks- skola Tvååker

Arkitekt: K-konsult, Halmstad,
Göran Ekström och
Ulf Schriever-Abel

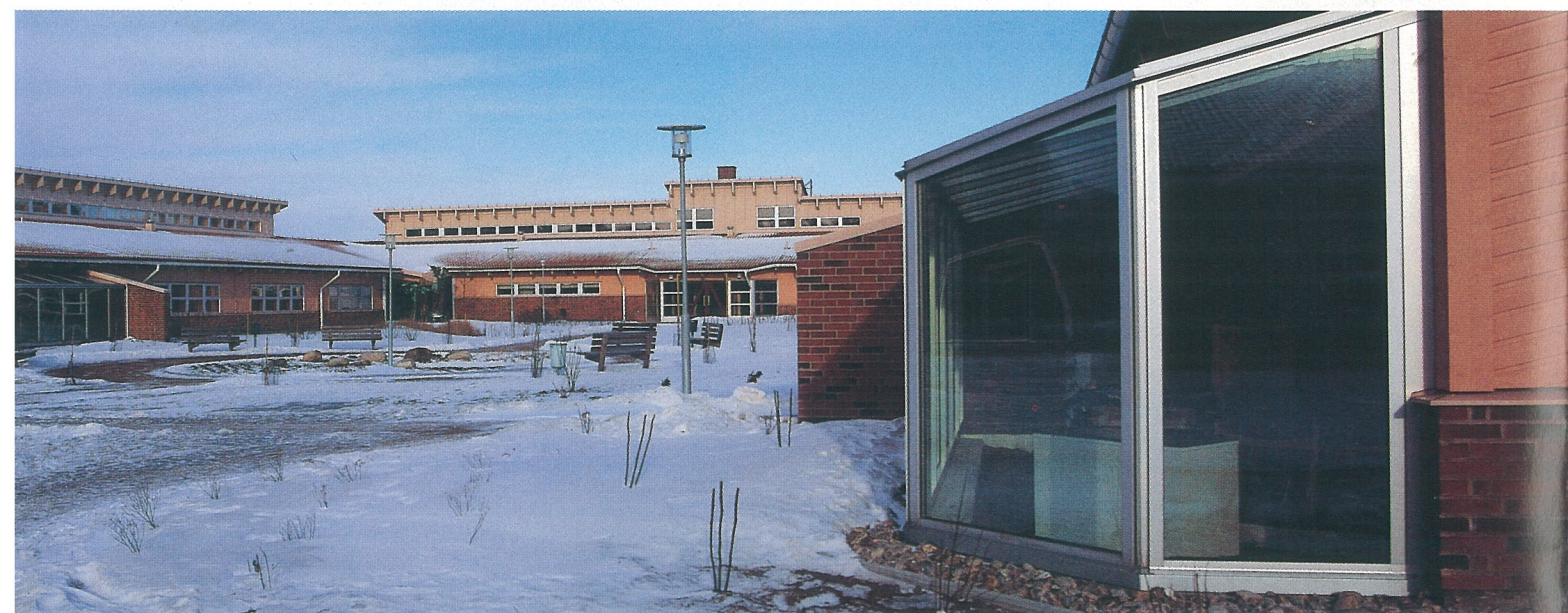
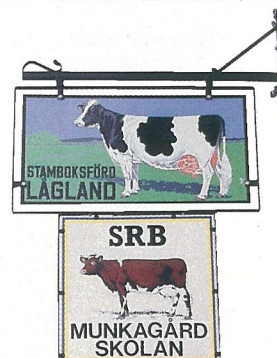
Byggherre: Hallands Läns Landsting

Entreprenör: BPA

Konstruktör: K-konsult, Halmstad

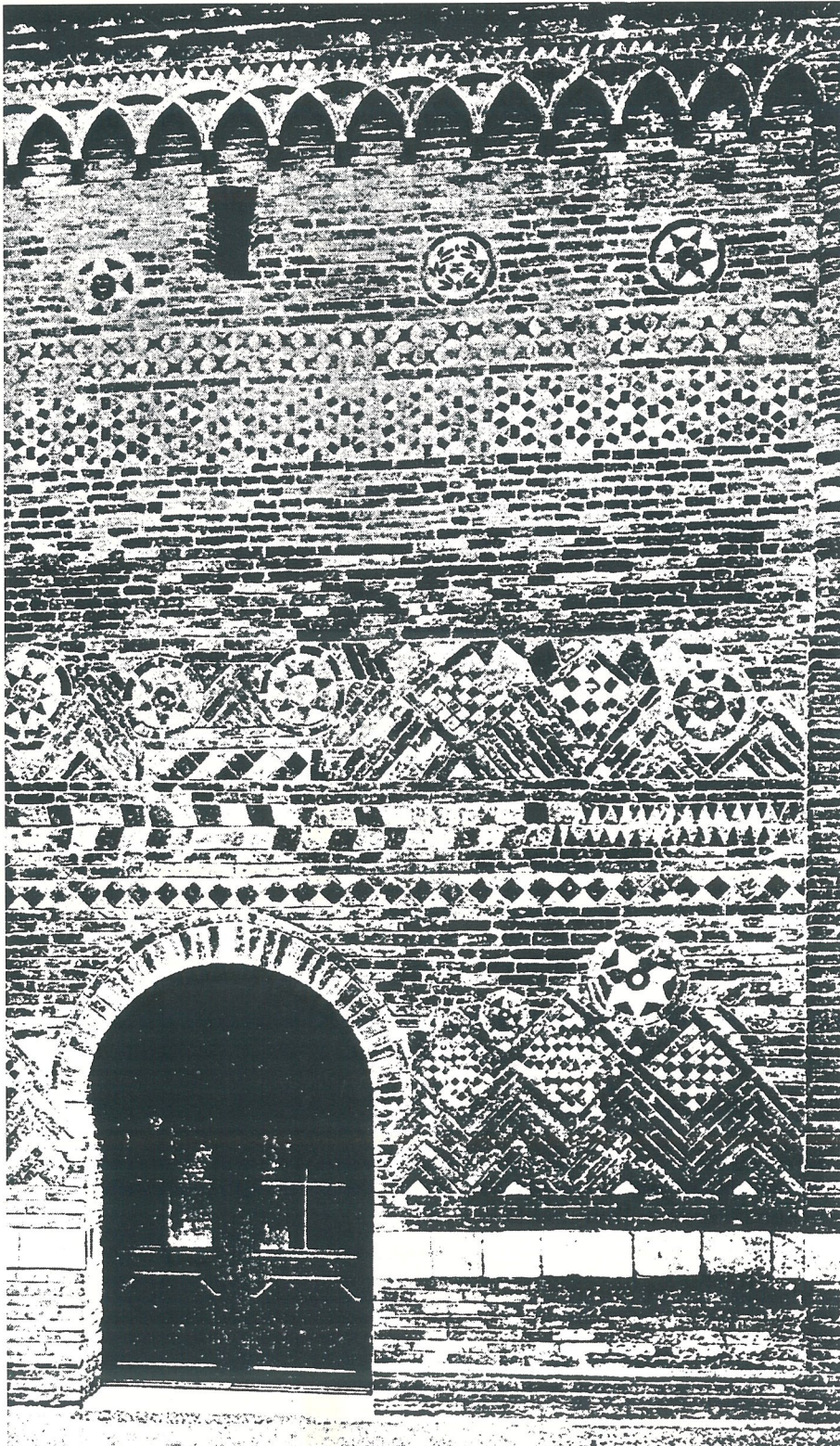
Byggår: 1986

Tegel: Slottsmöllan, Slotts-
klinker

Mönstermurning

I en tid när det äntligen åter är gångbart att arbeta mera med utseendet på våra hus, vill vi inspirera till ett mera medvetet och fantasifullt användande av tegelstenen vid projektering och uppförande av tegelfasader. Vi vill göra det genom att visa en del olika exempel på mönstermurning från olika tider och länder.

Att sättas in i din samlingspärm

De rena gestaltungsfrågorna, hur något ska se ut, har alltid intresserat människan i lika hög grad som frågan om konstruktionen, hur något ska fungera. Och att skilja det ena från det andra är ofta lika ogörligt som ointressant, de två frågorna hänger intimt samman.

Murning i mönster har lika lång tradition som teglet och murandet självt och har alltid utgjort en av tegelmureriets förnämsta uttrycksmöjligheter. Ska vi tala om tegelmureri och mönstermurning kan vi, som bekant, gå mer än 5.000 år tillbaka i tiden om vi vill. I Orienten uppförde man redan då imponerande byggnader i bränt, murat tegel.

Men vi kan nöja oss med att börja kring år 0, ett logiskt årtal, och begränsa oss till vaggan för vår egen europeiska tegeltradition. I staden Rom hade man murat tegelhus i mindre omfattning redan innan år 0, men när staden år 64 eldhärjades svårt, murade man, vid den återuppbyggnad som vidtog, i mycket hög grad de nya husen i tegel. Många av alla de solida hus som murades upp, i det som då skulle bli världsstaden Rom, finns för övrigt kvar att beskåda än i dag. Husens väggar konstruerades som två skalmurar med fyllning emellan och man murade ofta teglet i fria mönster eftersom något egentligt förband inte behövdes vid denna typ av murverk.

Denna romerska tegelarkitektur kan vi nog anse utgör grunden för vårt eget tegelbyggande. Denna romanska murarkonst utvecklades sedan vidare i Norditalien och där kan också det

San Stefano, Bologna
Mönstermurverk uppfört i tegel med inläggningar av natursten och fajansskärvor

Mönstermurning

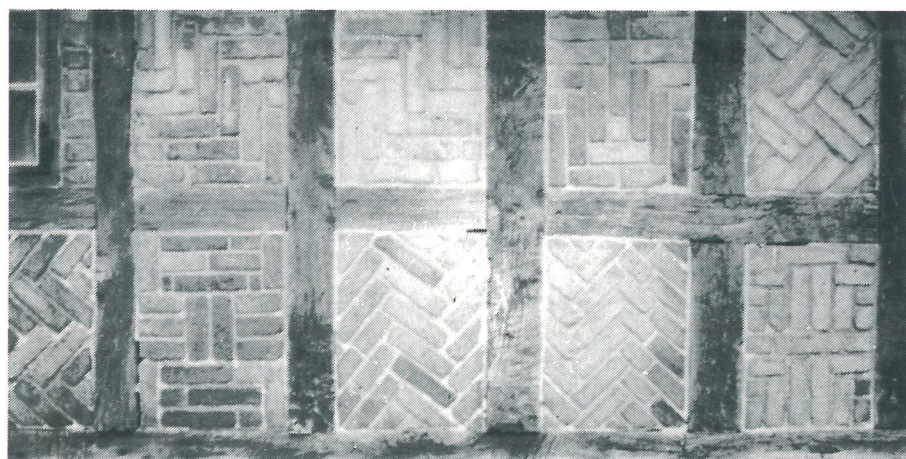
Romerskt mureri från 100-talet

moderna tegelbyggandet, som ännu mera påminner om vårt eget sätt att mura, påstås ha sitt ursprung.

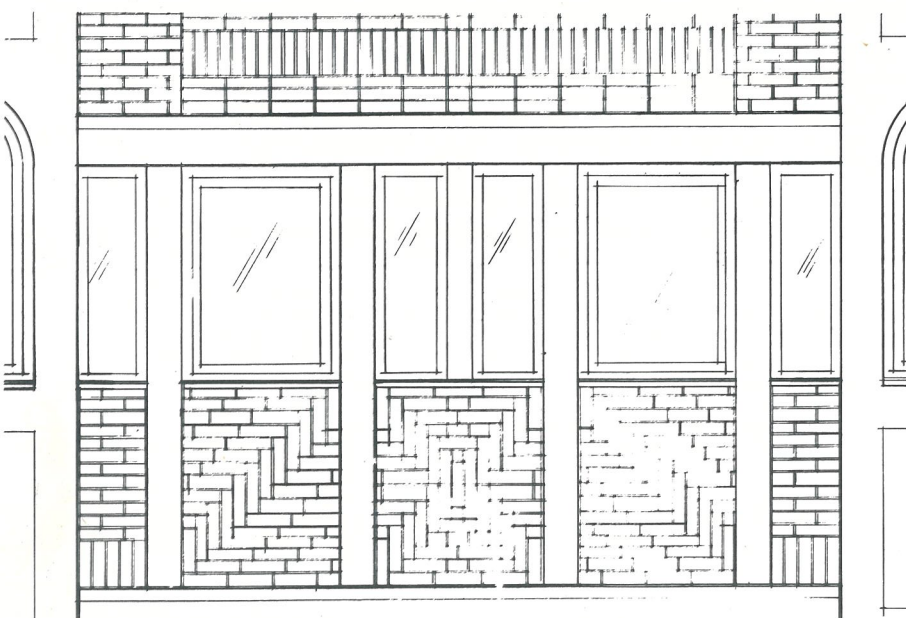
Här i norra Italien, i Lombardiet, mönstermurade man friskt. Olika typer av mönstermurning hade olika beteckningar. Så hade man till exempel "Opus incertum", murverk med oregelbunden hållning, "Opus spicatum", där man hade teglen stående i axform och "Opus mixtum", där tegel- och naturstensskift blandades.

Man använde också marmor- och fajansbitar vid mönstermurningar och även glaserade plattor i olika färger murades in, men hela tiden med teglet utgörande det väsentliga i väggen.

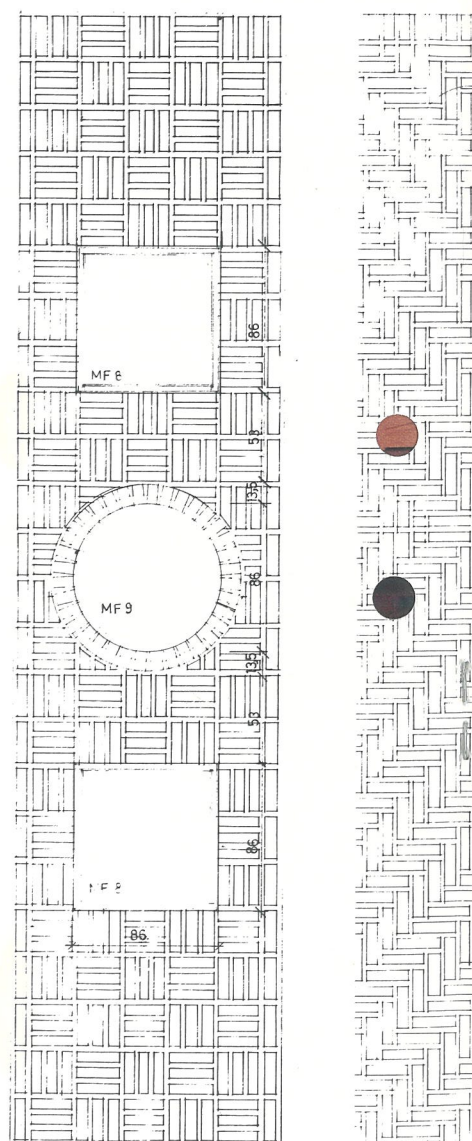
I Nordeuropa tog man starkt intryck av denna tegelmurarkonst och fick inspiration att framställa tegel i större skala för byggnadsändamål. De flesta av kontinentens större byggnadsföretag

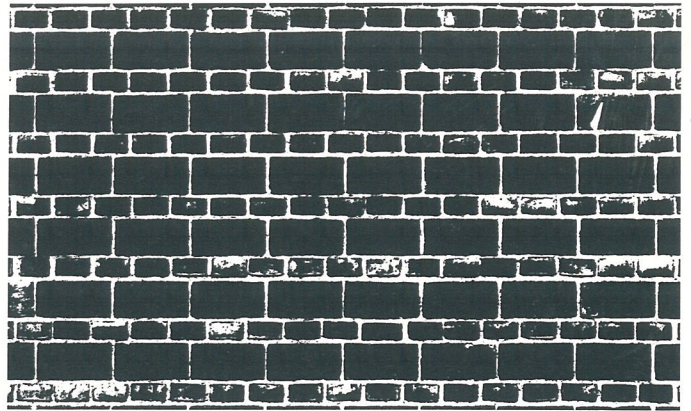
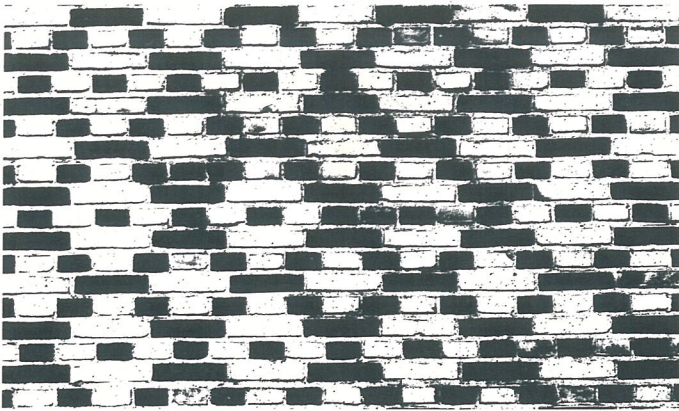
Fantasifull utfyllnadsmurning på Lindforska gården i Lund

Utfyllnadsmurning på Skånska Banken i Malmö av Lundquist & Rendahl

Mönstermurningar på del av fasad på N

Ett par exempel på mönstermurning hämtade från Danmark

kom vid den här tiden att sysselsätta stora skaror av tegelbyggnadskunniga norditalienare som i sitt hemland arbetat på kyrkor och andra byggen i tegel.

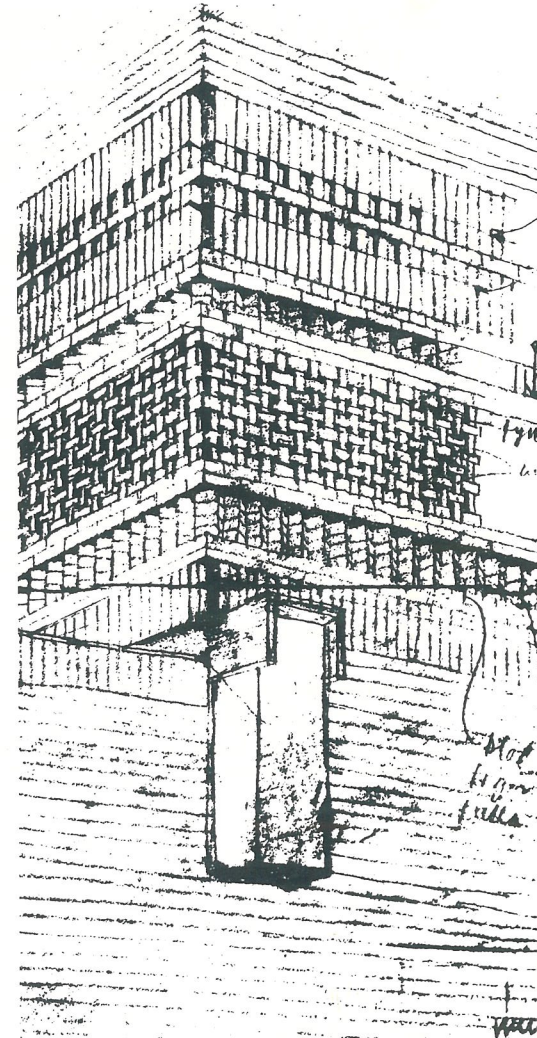
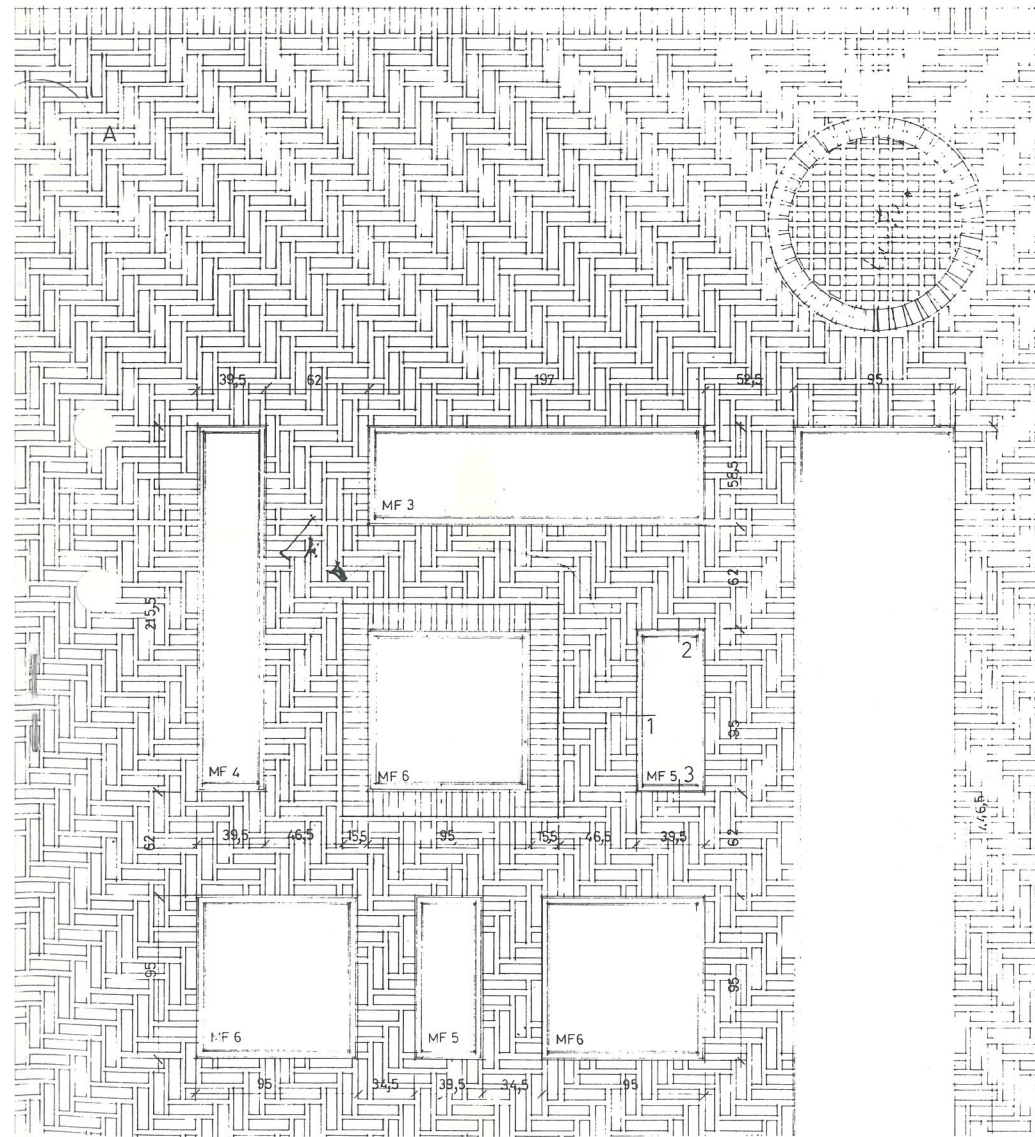
Så uppstod en tegelmurarkonst som under 1100- och 1200-talet fördes ut över Europa och uppträdde ungefär

samtidigt på många olika håll, ända upp i Danmark och Sverige. (Gumlösa kyrka i Skåne, 1192.)

Ett så fantasirikt murande som det tidigare här beskrivna, är vi kanske inte mogna för idag, men enbart de mönstervarianter som tegelstenen i sig erbjuder räcker länge! Variationsmög-

ligheterna är oändliga. Tegelstenen erbjuder, genom sin relativa litenhet och genom att den är så lätthanterlig, rika möjligheter som gestaltande uttrycksmedel.

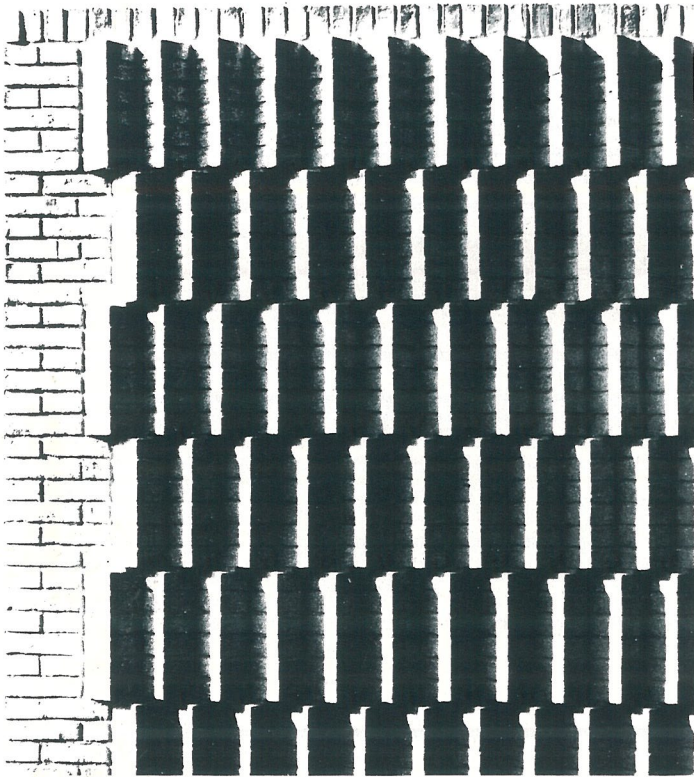
En tegelsten är mycket mer än bara en byggsten!

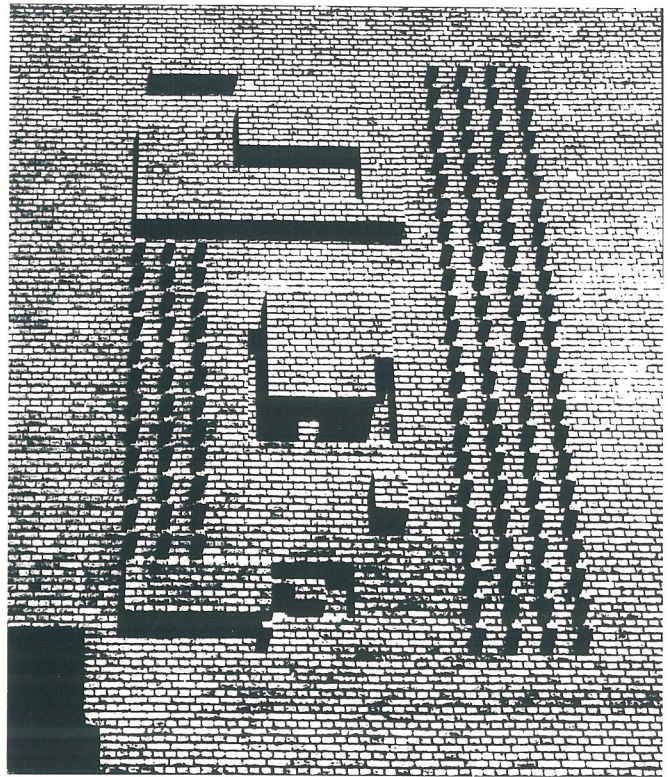
Skiss till de rikhaltiga mönstervariationerna på Söderledskyrkan i Farstaritad av Bengt Lindroos och Hans Borgström

å Norra Fäladens kyrka i Lund av Hakon Ahlberg, Yngve Lundquist och Hans Rendahl

Mönstermurning genom reliefverkan

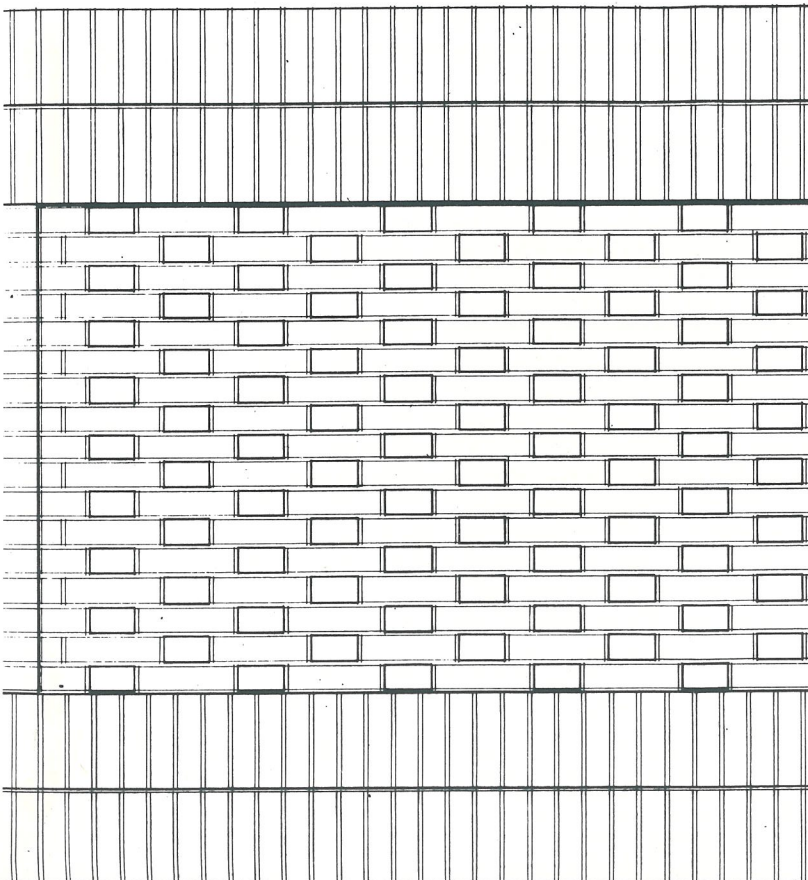

Känt muravsnitt från Louisiana i Danmark

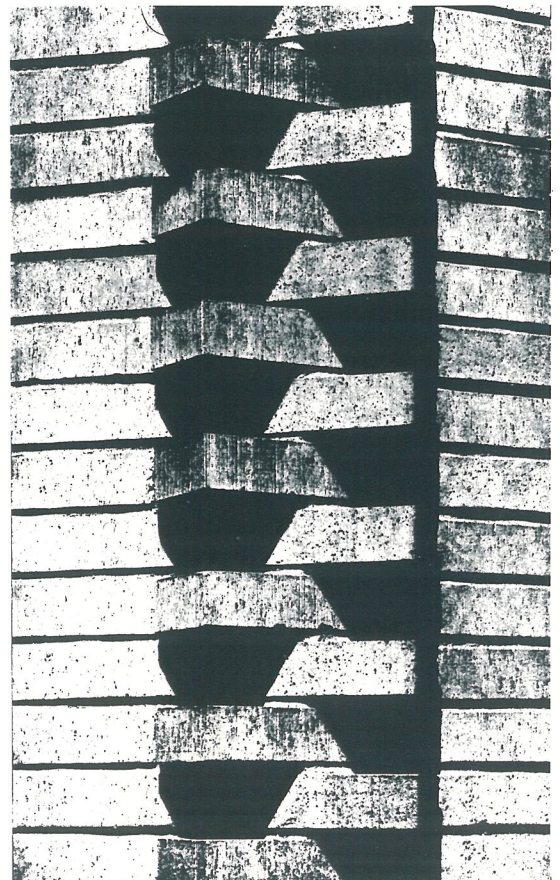

Reliefmurning från Chandigarh i Indien

Fasad med utdragna koppar.
Folkets hus i Borlänge, ritad av Jack Hansson

Trubbigt hörn

Murarglädje

På tekniksidorna i detta nummer av Tegel uppmärksammas det spännande området som mönstermurning utgör. Med tillfredsställelse kan man konstatera att intresset för ett uttrycksfullare mureri blir allt större. En tradition som ger intressantare och roligare byggnader och samtidigt låter murarkåren behålla den genuina murarglädjen! Som en ny inspirationskälla till ökad användning av uttrycksfullare murning kan man se de tegelbyggnader som finns uppförda på Stockholms Medeltidsmuseum. Ett intressant och annorlunda museum, som blev resultat av de utgrävningar som påbörjades på slutet av 70-talet på Helgeandsholmen vid Riksdagshuset i Stockholm.

Med utgångspunkt från de fasta fornlämningar som kom fram vid utgrävningsarbetet har man byggt upp miljöer så att besökarna ska kunna skapa sig en levande bild av ett medeltida Stockholm.

Kring ett kullerstensbelagt torg finns en – och flervåningsbyggnader, i full skala, uppförda. En av dessa byggnader är Stora Huset. Det är uppfört av medeltida originaltegel och har kon-

struktionslösningar hämtade från några av stadens bäst bevarade hus. Den medeltida tegelarkitekturen demonstreras väl i husets överkragade övervåning, dess spetsbågade fönstergluggar och mönstermurningen på väggarna.

En annan, ur tegel- och murnings-

synpunkt, mycket intressant del är "Byggnadshyttan". Den vill ge illusionen av ett medeltida, igång varande bygge. Hyttan är uppförd i nyproducerad slaget tegel av gammal typ. Museets intention är att hyttan ska fungera som en uppslagsbok i medeltida byggnadsteknik. Olika förbandstyper, sågskift, fiskbensmönster, slagna valv och portaler visar på den murarglädje som fanns på medeltiden. Utställningen visar verkligen hur överlägset tegel är som material. Hur många byggmaterial av idag kan visa på referenser så långt tillbaka i tiden? Dessutom är det överlägset andra material när det gäller uttrycksformer och mönstereffekter. För de murare som anlitas vid uppförandet av tegelbyggnaderna på museet kändes det härligt att få visa prov på de kunskaper och den yrkesskicklighet, som de verkligen besitter, men under flera decennier så sällan fått använda sig av.

Foto: Henrik Hultgren

Ralph Erskine:

”Jag blir så förbannad . . .”

Arkitekten Ralph Erskine härstammar, som bekant, från England och är även utbildad där, men han har bott och arbetat i Sverige i en stor del av sitt yrkesverksamma liv. Han har fyllt sjuttio men arbetar oförtrutet vidare och fortsätter att vinna arkitekttävlingar världen över.

Han har genom åren fått ett dussintal stora internationella pris och utmärkelser för sina insatser inom arkitek-

turen, däribland Wolfpriset på, i storleksordningen, en miljon kronor. Nu i vår tillkännages det, att han får ytterligare en hedersbevisning. The Royal Institute of British Architects ger honom Drottning Elisabeths stora guldmedalj för hans insatser inom det allmännyttiga byggandet. RIBA klassar honom, som den i England, idag, mest uppskattade internationelle arkitekten. Detta i kon-

kurrens med andra internationella storheter som Frei Otto, Richard Meier, IM Pei och Kenzo Tange.

”Tegel” samtalar med Ralph Erskine i samband med hans byggeri på Myrstuguberget vid Vårby utanför Stockholm. Ett större bostadsområde uppfört 1985-86 i tegel och med ett friskt mönstermureri, som visas på bilderna här intill.

”Myrstuguberget är ett fint område. Det har blivit bra. Men samtidigt är det så, att när jag är där ute så lider jag av en massa taffliga detaljer. Det finns en massa grejor och material som ser för djävliga ut!

Men låt oss ta teglet först. Tegel är ju ett fint material i och för sig men det ser ibland för tamt ut. Ett vanligt rött standardtegel till exempel, det kan se lite ointressant ut men då kan man kosta på en röd fog ibland och det hjälper upp det hela. Det gör det snyggare och lite rikare. Här på Myrstuguberget, där vi jobbar med stora fält olika stenar, kan man se, att det på en del ställe är lite för lite kontrast mellan stenarna. Man upplever inte en tillräcklig skillnad mellan de olika sorters tegelstenarna. Där har jag ett problem. Man har inte ett tillräckligt urval av tegelfärger här i landet. I Holland eller England till exempel, där finns det massor att välja på. Det är jättebra. Men här finns en begränsning av vad man kan uppnå i murningen. Ibland går

det bra men man är avundsjuk på holändare och engelsmän.

Jag har gjort ett jätteområde, som blivit mycket känt, i Newcastle on Time. Där skulle det vara billigt. Vi använde ett tegel som hade en billig lera inuti och olika, färgrikare leror utanpå. Det var inte dyrt men där fanns variationsmöjligheter. Om det beror på att vi inte har tillräckligt många olika sorters leror här i Sverige eller att marknaden är för liten här för sådant, så får man respektera det. Men ofta upplever man att producenterna verkligen inte anstränger sig. Detta gäller inte tegelindustrin specifikt utan materialtillverkare över hela linjen och därmed är vi inne på problemet mer övergripande.

Det finns en massa standardprodukter som vi måste använda, helt naturligt på grund av kostnadssjäl. Det är oftast inget större fel på grejerna mer än att de är så djävla fula! Tillverkarna inom byggsektorn anstränger sig inte ett dugg för att ge bra form åt sina produkter, som ska tillverkas i hundratusentals, ja kanske miljontals exemplar. Den slappheten menar jag är helt förkastlig. Jag har ingenting emot att använda standardprodukter men jag blir förbannad över att de jämt är så fula! Det här gäller för de flesta producenterna. För rätt så länge sedan hittade jag på ett sätt att variera ytan lite grand på den annars släta och tråkiga lättbetongen. Producenterna kom och tittade på mitt bygge där vi hade använt det här. De var entusiastiska och tyckte det såg jättebra ut men har sedan aldrig blivit färdiga att förverkliga någonting av det där.

Ett annat exempel jag kan ta gäller balkonger. På bland annat Myrstuguberget, sitter det tyvärr en typ av balkongräcke i aluminium, som byggherren älskar. De är så otroligt fula, att jag inte begriper hur den specielle tillverkaren det gäller här, bara kan tillverka något sådant.

Jag tycker det är otillbörligt att vi har en byggmaterialindustri, som förser oss med de mest taffliga produkter. Jag menar; Vad kostar det att använda en formgivare när de ska sätta igång en stortillverkning? Det kostar ju nästan ingenting i sammanhanget!

Detta är viktigt för det har en mycket

stor betydelse för hur människorna sedan ska trivas i dessa områden som vi skapar. Det är helt förkastligt att producera så mycket skitgrejor, som vi gör idag. Det är totalt okultiverat!

Tegelindustrin är ju inte så dålig men ni skulle arbeta mer med det här. Då skulle jag till exempel använda tegel ännu mycket mer än vad jag gör idag.

Tegelindustrin och alla andra materialindustrier ska tillåta sig att ha lite roligt. Att göra roligare och vackrare grejor.”

Barkestorpsskolan

Barkestorpsskolan i Smedby utanför Kalmar uppfördes 1985-86 och togs i bruk hösten -86. Skolan är avsedd för cirka 350 elever på högstadienivå.

Skolbyggnadens ytterväggar är utformade som kanalmurar bestående av två halvstens tegelskivor med mellanliggande isolering. Både ytter- och innerskivan utgörs av fogat fasadtegel.

Husets rumsskiljande mellanväggar är utförda som helstensväggar av tegel med fogning på båda sidor.

Det är således ett gediget tegelhus som arkitekten Maciej Gorski med stor entusiasm har projekterat. En entusiasm som för övrigt också i hög grad delas av kommunens ansvariga och av lärare och övrig personal.

Valet av tegel som material för innerväggarna är mycket medvetet gjort. Man vill härigenom skapa en, ur många synpunkter, positivare miljö än vad som är vanligt för skolor idag. Det är inte enbart de estetiska värdena som blir bättre tillgodosedda, även beständigheten mot slitage och klotter menar man blir bättre. Liksom de ljudisolerande

olan i Smedby

egenskaperna hos väggarna.

Alla dessa aspekter kommer också att specialstuderas. I ett forskningsprojekt, som stöds av Statens Byggnadsforskningsråd, kommer en utvärdering att ske av tegelmurverkets inverkan på bruks- och miljöegenskaperna i Barkestorpsskolan.

Huset är försett med en ovanlig tak-

konstruktion som utformats speciellt ur värmelagringssynpunkt. I det sammanhanget kommer även teglets förmåga att magasinera värme att studeras.

Det kommer således att finnas orsak att, i olika sammanhang, återkomma till detta intressanta tegelbygge.

Arkitekt: Maciej Gorski, Kalmar
Byggherre: Kalmar kommun
Entreprenör: Skanska, Kalmar
Konstruktör: Jacobson & Widmark, Kalmar
Byggår: 1985-86
Tegel: Bara Oxido trådsuret

Inter- nationell utblick

Holland

Vi visar här ett axplock av aktuellt holländskt byggande. En samling bostadshus, kontor och parkeringshus fångade på olika ställen i landet. Tegel har genom alla tider varit det allra främsta byggnadsmaterialet i Holland. Landets tegelbruk har en mycket modern produktionsapparat och man förfogar över en samlad produktionskapacitet som är tiofalt större än den svenska. Förutom som material i väggarna används teglet även som beläggning på golv, trottoarer och gator.

✓ Ett klokt folk, holländarna!

Slaget tegel

Den ursprungliga metoden för tillverkning av tegelstenar är genom så kallad slagning av teglet.

Detta sätt att tillverka tegel har givetvis, intill våra dagar, varit helt manuellt.

Man fyllde en träram med blöt lera, strök av överflödiga lera med handen eller med ett trästycke och slog därefter lerkakan ur formramen, direkt på marken eller på en bräda, för torkning och senare bränning.

Slaget tegel av idag tillverkas enligt precis samma metod, men arbetet har givetvis mekaniserats och rationaliserats. Lerbearbetningen och fyllningen av formarna sker maskinellt, men principen är exakt densamma som förr. Varje enskild sten formas individuellt i sin form och får sitt unika utseende. Detta till skillnad från strängpressnings-

metoden där en sträng, med rektangulärt snitt, genereras och skärs i enheter-tegelstenar.

Slagningsmetoden ger, som bekant, en tegelsten med ett alldeles speciellt utseende. Stenarna får en livfull, rustik yta med stor variationsrikedom. Estetiska egenskaper, som låter sig väl utnyttjas, till exempel, där nya byggnader ska anpassas till äldre, befintlig och kanske känslig byggnation.

I Sverige har tillverkning av slagna tegelprodukter ständigt upprätthållits, parallellt med den idag helt dominerande tillverkningsmetoden (strängpressning) men produktionsvolymerna har inte alltid varit så stora. Detta beroende på att metoden, åtminstone hittills, varit något orationell och därmed kostnadskrävande.

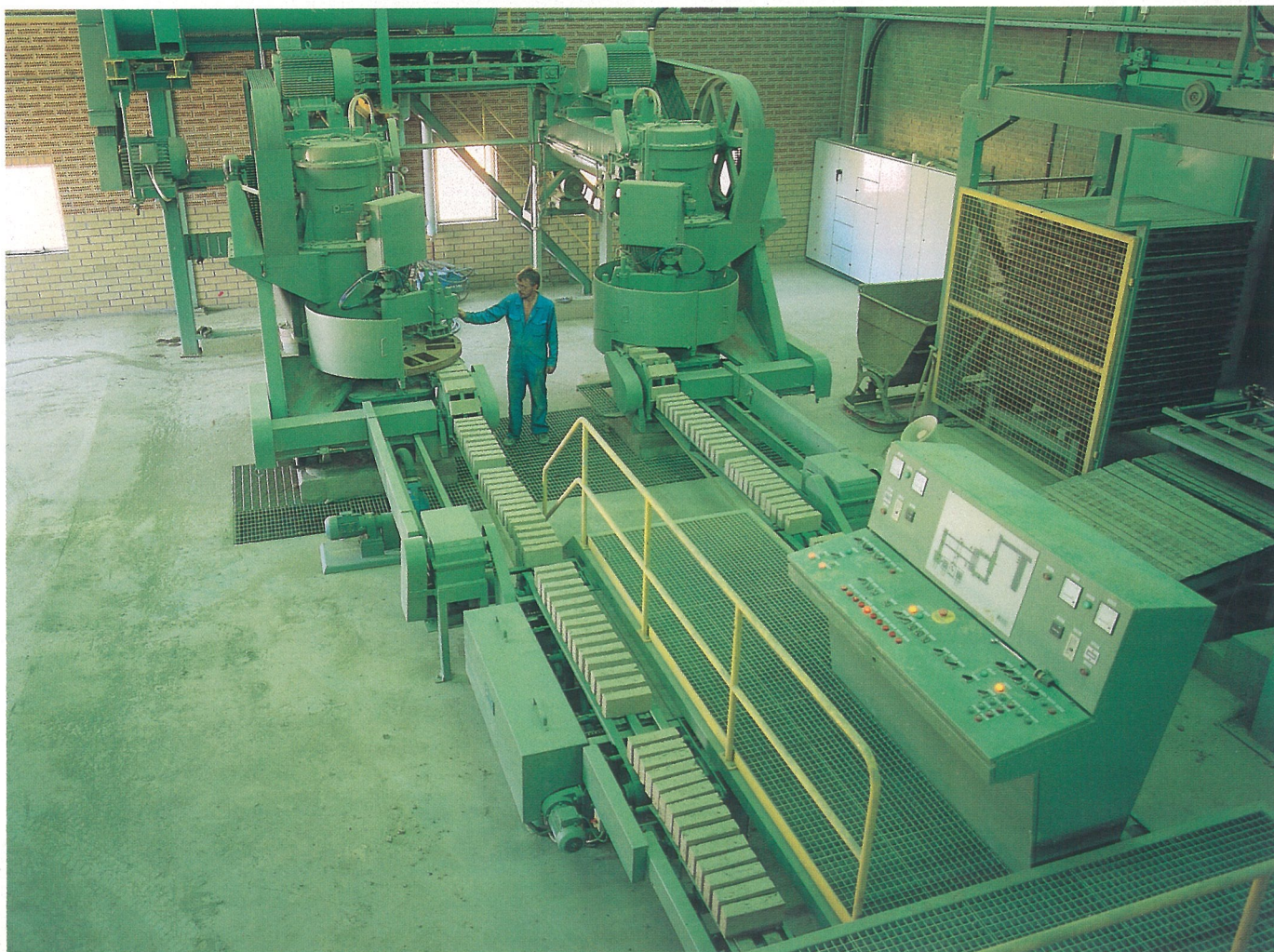
Men i dag satsas det mera på slaget tegel igen.

Senaste året har Ö.Grevie tegelbruk i Skåne invigt en helt ny anläggning för rationell tillverkning av slaget tegel.

En helt ny fabriksshall har uppförts för ändamålet. I denna inryms dubblade produktionslinjer för att ge tillräcklig kapacitet.

Alla testkörningar som utförts har, efter hårda prov, utfallit mycket positivt och produktion av rött, gult och rosa slaget tegel pågår nu kontinuerligt.

Den samlade, svenska tegelindustrin har i dag en mycket stor bredd på sitt sortiment. Variationerna som erbjuds i färg, struktur och format är imponerande många. Och det svenska, slagna teglet utgör en mycket stimulerande del i denna mångfald av tegelprodukter.

Säkerheten inbyggd i fasaden kostar inget extra.

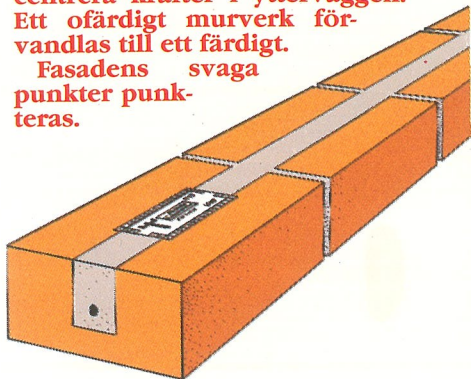
Bygg in trygghet i fasaden – med prefab-balkar över muröppningarna!

Det är den beprövade idén bakom den spännarmerade Sköldingebalken, marknadens enda typgodkända konstruktionselement för överbyggnad av fasadöppningar.

Spännarmeringen är en konstruktionsmetod för att tämja och koncentrera krafter i ytterväggen.

Ett ofärdigt murverk förvandlas till ett färdigt.

Fasadens svaga punkter punkteras.

Stabiliteten själv.

Sköldinge-balken utnyttjar optimalt samverkan mellan förspänd armering, betong och fasadsten.

Spännarmeringen stabiliserar murverket över fasadöppningarna.

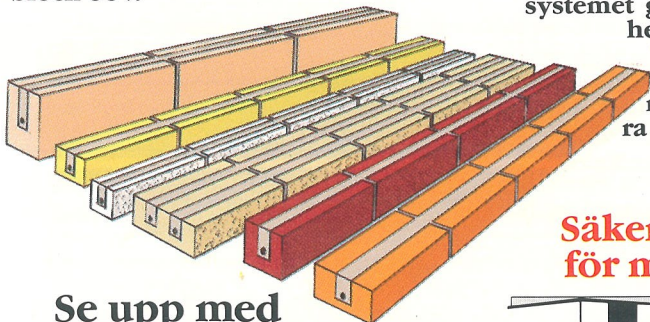
Nedböjningar och sprickor är förebyggda. Varje mursten sitter fast för gott.

Fasaden står där trygg och stabil husets livstid ut.

Alla stenar likvärdiga.

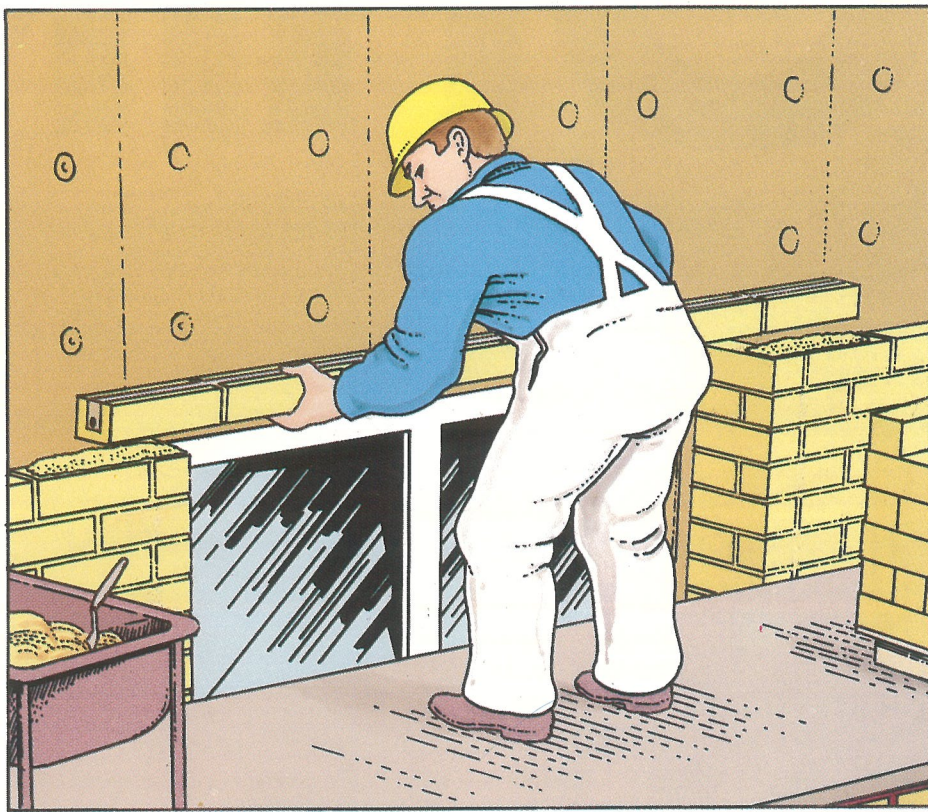
Sköldinge-balken består av minst ett skift murstenar, hopfogade med en kärna av betong + armeringsjärn.

Varje Sköldinge-balk byggs upp individuellt på fabrik med samma material som i övriga fasaden. Alla slag av murstenar, alla typer av block är lika lämpliga: tegel, kalksandsten, Europasten, lättklinkerblock, BF-block osv.

Se upp med begreppet "likvärdigt"!

Inget annat system är likvärdigt med Sköldinges. Däremot finns det prefabricerade system för avvattning

av fasaden. Men avvattningsplåtar är inga balkar. Bärigheten måste skapas på annat sätt.

Vi på Sköldinge vet, för vi har själva avvattningssystem som kompletment till Sköldinge-balken.

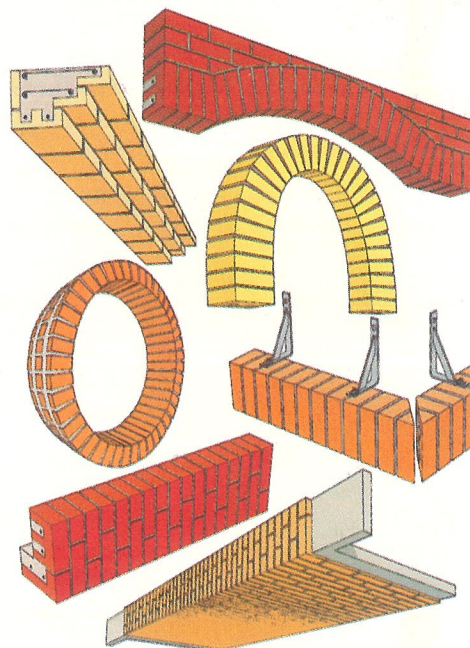
Sköldinge-balken, frihetens form.

Sköldinge-balken ger frihet: till säkra konstruktioner, rationellt byggande, arkitektoniskt skapande, bestående och bekymmersfria fasader.

Den vanliga standardbalken består av ett enda skift. Men Sköldinge-systemet ger arkitekten stor frihet att tex kombinera flera skift med ingjutna upphängningsanordningar, att använda stora spännvidder, att skapa

svängda och rundade fasadpartier, att individuellt gestalta hörn osv.

Vilken form du än använder är säkerheten densamma. Vi projekterar och dimensionerar elementen utifrån uppdragsgivarens underlag. Den servicen får du på köpet – den är en del av vår produkt.

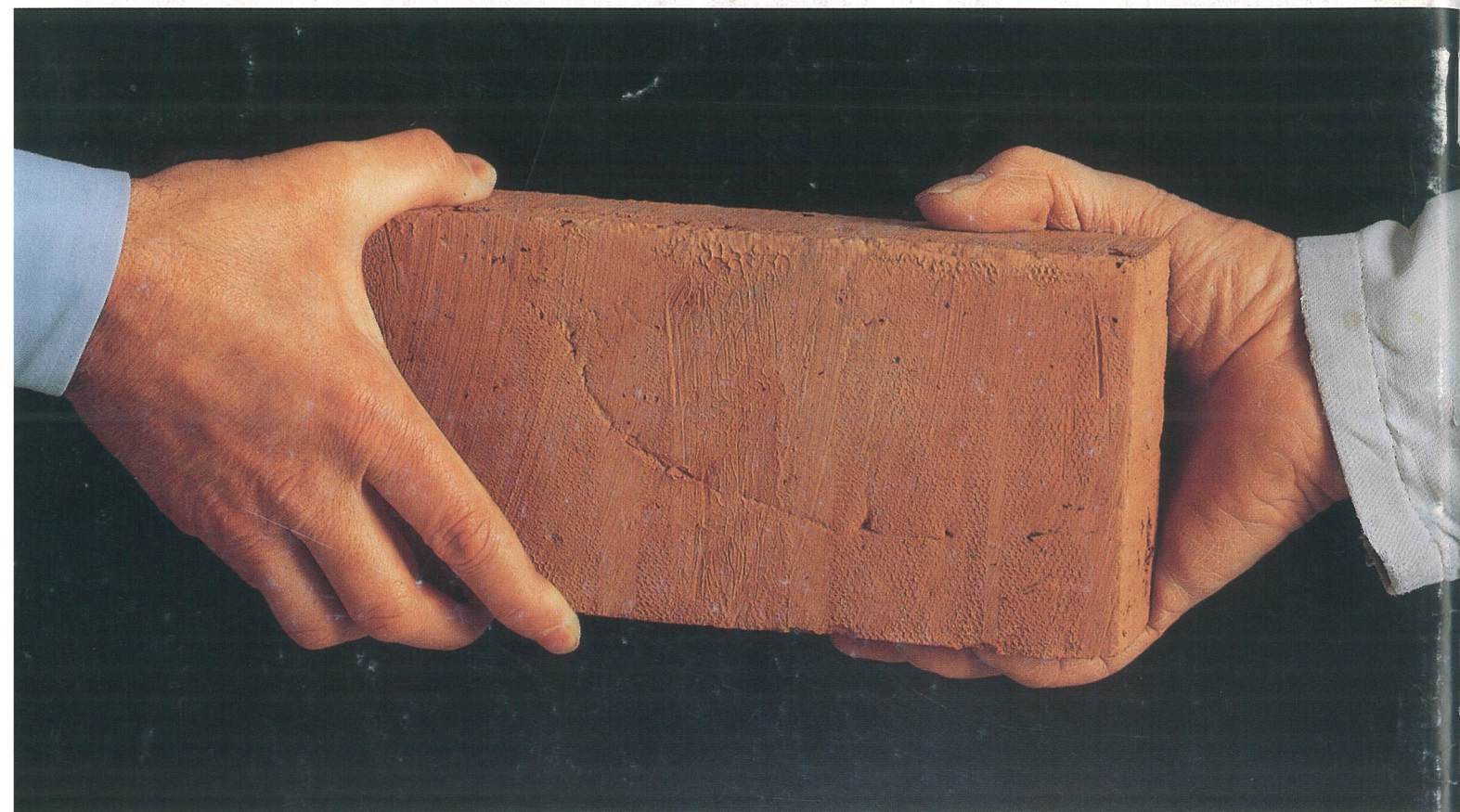

Säkerhetsmärket för murad fasad.

Sköldinge
Byggelement AB

Sköldinge Byggelement AB
Box 9, 640 24 Sköldinge
Telefon 0157-503 70

Unikt:

Unikt är materialet självt — tegel — med funktionsegenskaper över all diskussion.

Unikt är tegelurvalet — det samlade programmet från fyra av Sveriges mest välrenommerade bruk: Bara, Minnesberg, Slottsmöllan och Östra Greve.

Unik är bredden på produkturvalet — med alla de sambandsprodukter som hör den murade väggen till. Från bruk och kramlor till balkar och upplag.

Unikt är kunnandet. Inget annat företag kan erbjuda ett så stort samlat kunnande om både materialet, utförandet och normerna.

Unik är servicegraden. Vi vet att varaktiga samarbeten är resultatet av daglig omtanke.

Vi heter Sydtegel och bara väntar på att få bevisa att all reklam inte är överdrift.

SYDTEGEL

☎ 040-787 70, 031-87 02 70 samt 08-45 25 50.